

INTER-ANTIQUARIAAT

Mefferdt & De Jonge

Deze catalogus is verschenen in het kader van de AMSTERDAM ART & ANTIQUES WEEK.

Van 19 t/m 27 september vindt u ons in een pop-up winkel in de Nieuwe Spiegelstraat 3 te Amsterdam.

**AMSTERDAM
ART & ANTIQUES
WEEK** 19 t/m 27
SEPTEMBER 2020
SPIEGELKWARTIER AMSTERDAM

Inter-Antiquariaat Mefferdt & De Jonge
Bernard Zweerskade 18
1077 TZ Amsterdam
T: 020 - 664 08 41
M: 06 - 53 73 74 22
E: interantiquariaat@chello.nl
www.inter-antiquariaat.nl
facebook.com/MefferdtDeJonge
instagram.com/MefferdtDeJonge

"Nieuwe kaart van Gooiland", kopergravure vervaardigd door H. Post, uitgegeven tussen 1725 en 1734 door Reinier en Joshua Ottens later met de hand gekleurd. Afm. 52 x 81 cm.

Deze gedetailleerde kaart van Het Gooi is opgedragen aan Hendrik Bicker, schepen van Amsterdam en bezitter van een buitenplaats te 's Graveland. Aangenomen kan worden dat hij ook de opdrachtgever was voor het maken van de kaart. Zijn familiewapen is (uiteraard) afgebeeld.

In 1725 liet Bicker op de Tafelberg bij Blaricum een ronde steen plaatsen. Daarop stonden de omliggende nederzettingen en de windstreken gegrift. Deze 'windroos' prijkte dan ook op de kaart. De gegevens voor het vervaardigen van de kaart zijn voornamelijk ontleent aan kaarten die in 1709 en in 1723 op de markt kwamen, maar dan op de kleinere schaal 1 : 25000. Hierdoor en door de aparte inzet van de 'Maatlanden' (graslanden) verkreeg hij een handzaam formaat. Het resultaat was als wandversiering meer geschikt dan voor praktisch nut. Nieuw was de weergave van 's Graveland met de buitenhuizen en de namen van de hoofdbewoners. Bicker liet trots zijn naam en functie 'Fiscael' drukken in de plattegrond van zijn kavel. Voor zijn kennissen en zakenrelaties was dit een prachtig relatiegeschenk.

Links op de kaart is een legenda dat het oppervlak vermeldt [wie heeft de grootste?] van de gronden van de zgn. erfgooiers (bewoners die het gebruiks- en beheersrecht hadden over de bebouwbare gronden in Het Gooi), die op de kaart zijn weergegeven. De kaart was minder professioneel dan de eerdere kaarten, maar door de grotere verspreiding via uitgeverij Ottens kwam deze onder ogen van een breder publiek. Voor algemeen gebruik was dit de enige behoorlijke topografische voorstelling van het Gooi tot 1843.

Vrijwel alle in de tijd aan de wand gehangen kaarten zijn verloren gegaan. Dit exemplaar heeft de eeuwen overleefd.

1 – BEROEMDE KAART VAN HET GOOI

Grootte der Landen Poel-afte Maat

Nr.	Naam der Poel	Maat
1	De Poel der Agel	200 00
2	De Poel der Agel	200 00
3	De Poel der Agel	200 00
4	De Poel der Agel	200 00
5	De Poel der Agel	200 00
6	De Poel der Agel	200 00
7	De Poel der Agel	200 00
8	De Poel der Agel	200 00
9	De Poel der Agel	200 00
10	De Poel der Agel	200 00
11	De Poel der Agel	200 00
12	De Poel der Agel	200 00
13	De Poel der Agel	200 00
14	De Poel der Agel	200 00
15	De Poel der Agel	200 00
16	De Poel der Agel	200 00
17	De Poel der Agel	200 00
18	De Poel der Agel	200 00
19	De Poel der Agel	200 00
20	De Poel der Agel	200 00
21	De Poel der Agel	200 00
22	De Poel der Agel	200 00
23	De Poel der Agel	200 00
24	De Poel der Agel	200 00
25	De Poel der Agel	200 00
26	De Poel der Agel	200 00
27	De Poel der Agel	200 00
28	De Poel der Agel	200 00
29	De Poel der Agel	200 00
30	De Poel der Agel	200 00
31	De Poel der Agel	200 00
32	De Poel der Agel	200 00
33	De Poel der Agel	200 00
34	De Poel der Agel	200 00
35	De Poel der Agel	200 00
36	De Poel der Agel	200 00
37	De Poel der Agel	200 00
38	De Poel der Agel	200 00
39	De Poel der Agel	200 00
40	De Poel der Agel	200 00
41	De Poel der Agel	200 00
42	De Poel der Agel	200 00
43	De Poel der Agel	200 00
44	De Poel der Agel	200 00
45	De Poel der Agel	200 00
46	De Poel der Agel	200 00
47	De Poel der Agel	200 00
48	De Poel der Agel	200 00
49	De Poel der Agel	200 00
50	De Poel der Agel	200 00

Deze kaart is vervaardigd door de Heer van Grooten Venen, die de Heer van Hinderbeeke heeft laten maken. De kaart is vervaardigd in het jaer 1711, en is nu in de hant van de Heer van Grooten Venen.

“Novus XVII Inferioris Germaniæ Provinciarum Typus” Kopergravure vervaardigd door Josua vanden Ende, uitgegeven door **Willem Bleau** in **1640** als onderdeel van *“Theatrum Orbis Terrarum, sive, Atlas Novus”*. In de tijd met de hand gekleurd. Afm. ca. 40 x 50,5 cm.

Met de val van Antwerpen in 1585 werd een feitelijke scheiding veroorzaakt tussen de Noordelijke- en Zuidelijke Nederlanden en de 17 provincies vielen in twee delen uiteen. Er kwam een grens waardoor de Zeventien Provinciën werden gesplitst in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden en de Zuidelijke Nederlanden.

Door de emigraties en de politieke situatie verschoof het economische zwaartepunt naar het noorden. De Opstand tegen de Spanjaarden ging door en ondertussen verdeelde het geloof het hele continent in twee delen. De conflicten werden pas in 1648 bij de Vrede van Münster opgelost. Daarin werd onder andere de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden door Spanje als soeverein erkend. De scheiding van de noordelijke en zuidelijke Nederlanden was op dat moment definitief. Toch komen er tot ongeveer 1800 regelmatig kaarten van de Zeventien Provinciën voor. Dat had enerzijds te maken met de enorme kosten voor het veldwerk en het graveren dat voor het vervaardigen van nieuwe kaarten noodzakelijk was, maar kwam ook door de onduidelijke grenzen van het gebied in het oosten en het zuiden van de Zeven Provinciën.

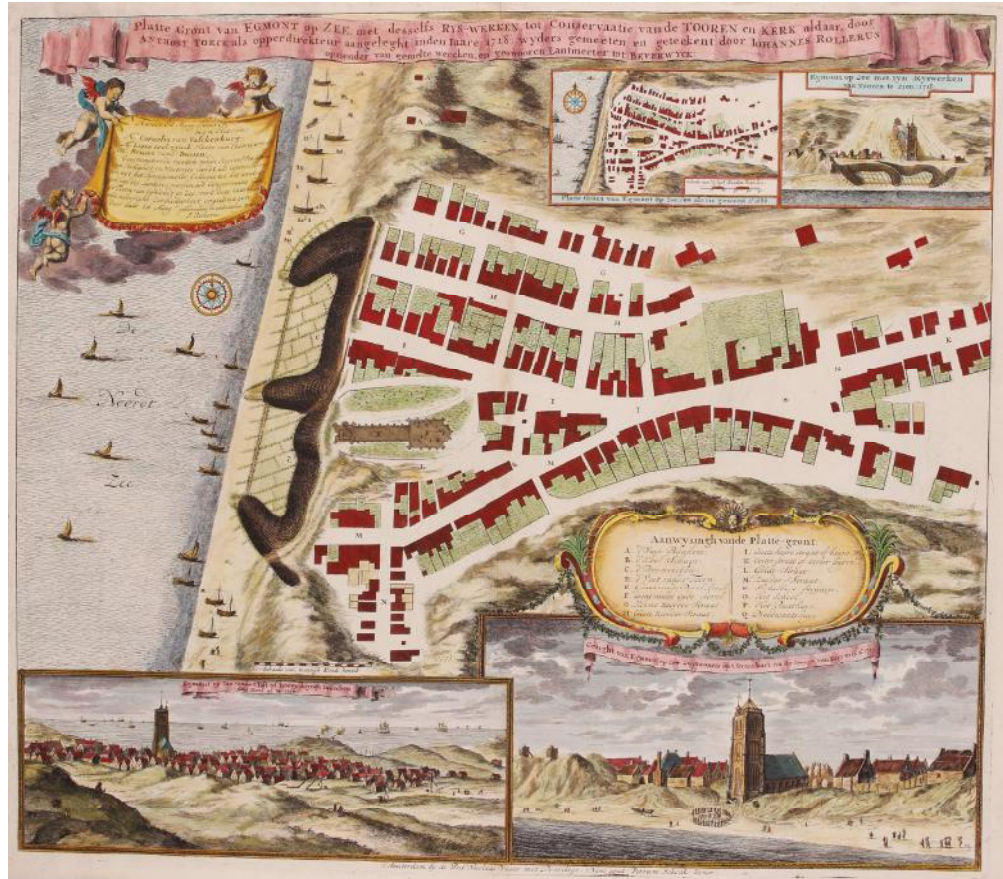
2— BEROEMDE 'SCHEEPJESKAART' VAN DE XVII PROVINCIËN

“Platte Gront van Egmont op Zee”
 uitgegeven door **Petrus Schenk II.** uit
 ca. 1735. Later met de hand gekleurd.
 Afm. 51 x 59 cm.

In de nacht van 24 op 25 december 1717 werd het noordelijk kustgebied getroffen door de grootste natuurramp die Nederland in de afgelopen vier eeuwen heeft gekend. Grote delen van Groningen, maar ook van Friesland, Midden- en Zuidwest-Nederland, Noord-Duitsland en Denemarken overstromden, nadat de dijken onder het stormgeweld waren bezweken. Deze Kerstvloed eiste duizenden mensenlevens; tienduizenden stuks vee verdrinken en ook de materiële schade was enorm.

Tijdens storm was ook een groot deel van de duinen voor Egmond aan Zee weg geslagen. De toren en de kerk van het dorp kwamen daardoor vrijwel op het strand te staan. In 1718 zijn ter bescherming zgn. rijswerken aangelegd die moesten voorkomen dat het dorp de zee ten prooi viel. Landmeter Johannes Rollerus, die opzichter van de werkzaamheden was, maakte hiervan deze kaart.

We zien een gedetailleerde plattegrond van de nieuwe situatie, met inzetten van gezichten op het dorp voor en na de storm.

3—EGMOND AAN ZEE EN DE KERSTVLOED VAN 1717

“Kaerte van alle de Sanden, Gorsingen, Slicken, Waerden ende Kreecken, gelegen tusschen Huysduynen, Wieringen, Wieringerwaerd, Zyp ende Kalandsooge, genaemt het Koe-Gras”, kopergravure uitgegeven door **Joan Blaeu ca. 1662 als deel van diens *Atlas Maior*. Later met de hand gekleurd. Afm. ca. 47 x 56,5 cm.**

Het grondgebied van de Zijpe werd drooggemaakt in 1553 en na dijkdoorbraak met overstroming opnieuw in 1597. Aansluitend werd in 1610 de polder Wieringerwaard ingedijkt. Na drooglegging van Wieringerwaard werd de bescherming van de meest westelijke gronden van Het Koe gras in gang gezet. In 1610 werd van Groot Keeten tot aan Huisduinen de Oldenbarneveldt dijk (rechts op de kaart aangeduid als *Sandt-Dyck van 't Koe gras*) gelegd. Deze dijk diende tevens als extra bescherming van de Zijpe en de polder Wieringerwaard, waarvan de noordelijke bedijking bij zware westers storm werd belaagd door het onstuimige water van de Noordzee.

Wieringen was het eiland (op de kaart links) waar de schepen uit de Oost langs voeren, op weg naar de havens van Amsterdam, Enkhuizen en Hoorn. Ter voorkoming van verspreiding van ziekten aan de wal, werden zieke zeelui in quarantaine gezet aan de westkant van Wieringen. Het Marsdiep (rechtsonder op de kaart) tussen Den Helder en Texel, was belangrijk voor de Amsterdamse scheepvaart. Met loodsen uit o.a. Huisduinen werden schippers tussen de ondiepten door geleid, naar Texel en van daar verder naar de Noordzee en wereldzeeën.

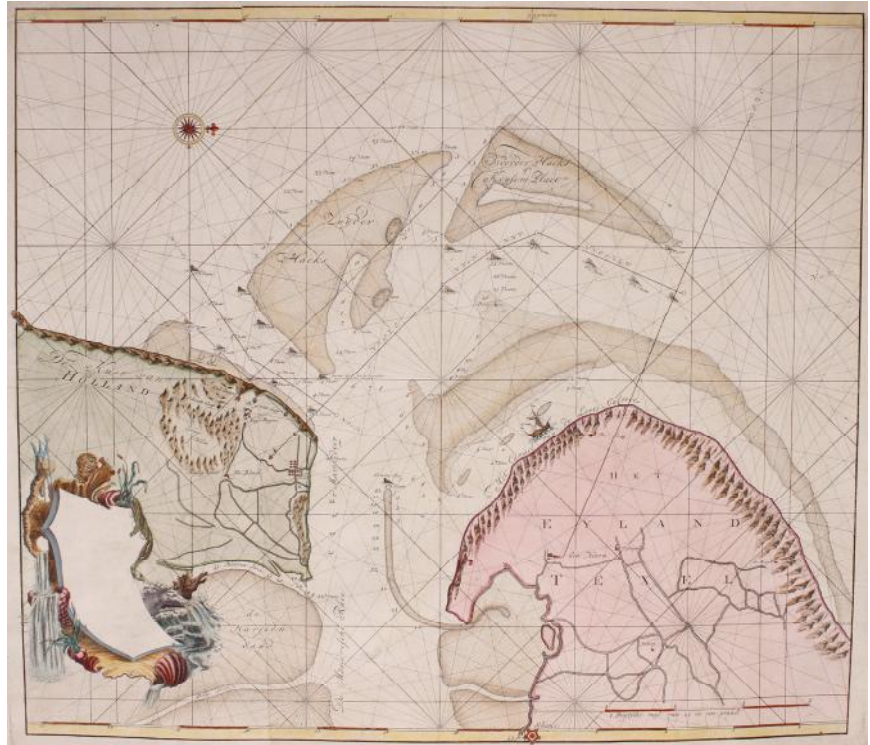
Kopergravure uitgegeven te Amsterdam ca. 1782 door **Johannes van Keulen en Zoonen**. Later met de hand gekleurd. Afm ca. 49,5 x 57 cm.

Het was van groot belang dat schippers wisten hoe ze veilig het Marsdiep doorkwamen, tussen de ondiepten door, naar Texel en van daar verder naar de Noordzee. Onderaan op de kaart zien we Fort de Schans, aangelegd in opdracht van Willem van Oranje om ons te beschermen tegen de Spanjaarden.

Voor de Texelse kust lagen veel schepen voor anker te wachten tot de wind uit de juiste richting kwam om te vertrekken naar verre bestemmingen. Schepen die de ondiepe Zuiderzee niet konden bevaren, lagen hier voor anker om hun vracht te laden of te lossen. De Schans zorgde niet alleen voor de kustverdediging; het fort deed in de gouden eeuw ook dienst als rechtbank bij munterij op de schepen en werd gebruikt als gevangenis.

Op deze paskaart zijn alleen vanuit zee zichtbare en opvallende topografische details van het kustgebied als oriënteringspunten of bakens voor de zeeman weergegeven. Zo zien we dat met name kerktorens, duintoppen, vuurboten, etc. zijn aangegeven. Minutiekus weergegeven zijn de vaargeulen, zandplaten (en hun namen), betonning, en diepteaanduidingen.

Amsterdamsche uitgevers-drukkers beheersten de wereldmarkt voor cartografie in de zeventiende eeuw. Met name op maritiem-cartografisch gebied wist men deze vooraanstaande positie lang te behouden, vooral dankzij de firma Van Keulen, dat bestond van 1680 tot circa 1880 en lange tijd een monopolie positie had.

5 – PASKAART VAN HET MARSDIEP EN TEXEL

“T Hooghe Heymraedtschap vanden Lande van Woerden”. Zeldzame wandkaart gedrukt van 9 verschillende koperplaten, vervaardigd door **Johannes, Justus** en **David Vingboons** en uitgegeven door **Frederick de Wit** te Amsterdam in **1690**. Later met de hand gekleurd. Afm. (prent) ca. 121 x 153 cm.

Om de waterschappen te besturen en beheren, waren kaarten onontbeerlijk. In het begin waren dat handschriftkaarten van kleinere eenheden, en later – voor het overzicht – ook van het hele gebied, in druk. Woerden miste de eerste ronde van karteringen in het tweede decennium van de 17e eeuw, toen vader en zoon Van Berckenrode de waterschappen Rijnland, Delfland en Schieland in kaart brachten. Pas in de tweede helft van de 17e eeuw werd ook van Woerden een goede, grootschalige, gedrukte kaart vervaardigd. Het bestuur verstrekke de opdracht in 1670 aan de *‘architekten Vinckebooms’*, de broers Johannes en Justus Vingboons. Zij waren geen echte landmeters, die de polderkaarten doorgaans maakten. Dat was ook niet nodig, zo benadrukte het bestuur, want de gebroeders Vingboons hoefden geen nieuwe metingen te verrichten. Ze moesten het beeld van de oude kaart alleen corrigeren, aanvullen en graveren – uiteraard tegen geringere kosten. Als voorbeeld had men de in 1660 voltooide kaart van Schieland door Jan Jansz Stampioen voor ogen. De makers baseerden hun kennis op een tegenwoordig niet meer traceerbare kaart die al omstreeks 1648-1649 gemaakt moet zijn. Ook hadden ze de beschikking over de gedrukte, deels overlappende kaarten van aangrenzende waterschappen. De schaal van de kaart van Woerden is met 1:17.000 wel ruim anderhalf keer zo groot als die van bijvoorbeeld Rijnland. Daardoor waren er toch nog negen bladen nodig om dit relatief bescheiden poldergebied weer te geven.

De titel bovenaan weerspiegelt een zekere overwaardering van het waterschap door in plaats van ‘Groot Waterschap’ de hogere kwalificatie ‘T Hooghe Heymraedtschap’ toe te kennen.

Van deze prachtige gedetailleerde kaart versierd met de wapens van de dijkgraaf en hoogheemraden, verschenen in de loop der jaren verschillende drukken in een beperkte oplage, waarbij telkens kleine fouten in het kaartbeeld werden verbeterd en ook de wapens werden aangepast. Dit is de vierde druk uitgegeven door Frederick de Wit.

Wandkaarten werden los aan de wand opgehangen. In ruimtes al dan niet verwarmd met open haard, zonder enige bescherming tegen vocht, rook of aanraken. Dit exemplaar heeft de eeuwen in een map overleefd.

T HOOGHE HEYMRAEDTSCHAP VANDEN LANDE VAN WOERDEN

WILK DE GEMEENDE VAN
SEGVELT
WILK DE GEMEENDE VAN
SEGVELT
WILK DE GEMEENDE VAN
SEGVELT

Wapen van t Hoogh
Heymraedtschap vanden
Landt van Woerden

Wapen van t Heymraedtschap
van Segvelt

Wapen van t Heymraedtschap
van Meijdam

Wapen van t Heymraedtschap
van Heerendorp

Wapen van t Heymraedtschap
van Gimmert

Wapen van t Heymraedtschap
van Kame

Wapen van t Heymraedtschap
van Cuyvers Coor

Wapen van t Heymraedtschap
van Bredbyck

Wapen van t Heymraedtschap
van Woerden

Kopergravure uit **François Valentijn's "Oud en Nieuw Oost-Indien"**, uitgegeven te Dordrecht in **1724-1726**. Later met de hand gekleurd. Afm.: 43 x 54 cm.

Wybrant van Warwijck kwam als eerste Nederlander op Mauritius aan op 18 september 1598. Van Warwijck was met vijf schepen van de rest van de vloot van één van de Voorcompagnieën afgedwaald bij een poging op Madagaskar te landen en op Mauritius terecht gekomen om vers water en voedsel te laden. Hij zou het groene eiland genoemd hebben naar stadhouder Prins Maurits.

De VOC gebruikte het eiland aanvankelijk alleen als verversingsstation en bewoonde het niet permanent. Mauritius had twee goede natuurlijke havens, al kon het er rond februari flink stormen.

Mauritius was rijk aan vogels, waarvan de dodo of walgvoegel voor de voedselvoorziening de belangrijkste werd, schildpadden en zeekoeien. Er werden varkens, herten en geiten op het eiland achtergelaten voor de vleesbehoefte. In de loop van de jaren 1630 vond de VOC een permanente bezetting noodzakelijk worden om te voorkomen dat de Fransen of de Engelsen zich er zouden vestigen.

Er stonden bossen met ebbehout en er werden citroen- en sinaasappelbomen geplant. Met de schepen kwamen ratten mee het eiland op waartegen men dan weer katten heeft uitgezet.

In 1638 bouwen de Nederlanders er een eerste vesting op de zuidoostkust.

7- "KAART VAN HET EYLAND MAURITIUS"

Kopergravure uit **François Valentijn's "Oud en Nieuw Oost-Indien"**, uitgegeven te Dordrecht in **1724-1726**. Later met de hand gekleurd. Afm.: 44 x 54,5 cm.

Na 22 jaar felle strijd worden de Portugese strijdkrachten door de VOC van Ceylon verjaagd en wordt het eiland in 1658 beschouwd als buitgemaakte territoriale bezitting.

De VOC exporteerde van Ceylon kaneel, olifanten, parels en arecanoten. Kaneel was voor de VOC veruit het belangrijkste product omdat het nergens anders geleverd werd.

De havenplaats van Ceylon was Galle. Hoewel klein (er konden maar drie à vier retourschepen in de baai liggen), het feit dat er vele net onderwater liggende klippen waren en de wind er ook niet altijd gunstig was, was Galle toch de beste haven.

De rede van Colombo aan de zuidwestkust bood geen bescherming voor de kostbare schepen. Wanneer er in de baai van Galle geen plaats genoeg was, weken de schepen uit naar de baai van Niwella, zo'n 55 km oostelijker gelegen. Een enkele keer werd eerst Tuticorin, aan de zuidkust van India, aangedaan door de schepen die uit Nederland kwamen.

Tussen de noordkust van Ceylon en het vasteland van India liggen een aantal eilanden. Kort na de verovering op de Portugezen kregen de voornaamste eilanden de namen van Nederlandse steden. Het eilandje Delft, ca 40 km ten zuidwesten van Jaffna, heeft zijn naam in de loop der eeuwen behouden.

8 – "NIEUW KAART VAN HET EYLAND CEYLON"

“Nieuwe kaart van 's Gravenhage met al de omliggende dorpen en buitenplaatsen en omstreken”, kopergravure vervaardigd door **Baarsel & Tuyn** naar het ontwerp van landmeter **Simon Willem van der Noordaa**, uitgegeven in 1839 door de **Gebroeders van Cleef**. Later met de hand gekleurd. Afm. (prent) ca. 64 x 95 cm.

Op deze zeer gedetailleerde kaart is goed te zien hoeveel landgoederen en buitenplaatsen er in de omgeving van Den Haag en Wassenaar lagen.

De kaart wordt besproken in De Avondbode van 31 oktober 1839:

“Dezer dagen is uitgegeven eene kaart van 's Gravenhage, met de omliggende dorpen en buitenplaatsen, vervaardigd door den heer S. W. van der Noordaa, landmeter van de eerste klasse, teekenaar uit de provinciale bewaring van het kadaster alhier.

Deze kaart bevat niet alleen de stad 's Gravenhage en derzelver omstreken, maar het gansche gedeelte van de kust van Zuid-Holland langs de Noordzee uitmakende de gemeenten Wassenaar en 's Gravezande, en voorts een gedeelte der gemeenten Monster, de gemeente Loosduinen, een groot gedeelte van die van Rijswijk en Voorburg, en verscheidene polders onder Rijnland, beoosten de landscheiding tusschen Rijn- en Delfland.

De inhoud van deze kaart, lang 0,950 el, hoog 0,625 el, stelt voor eene oppervlakte van ongeveer drie en twintig duizend bunders.

Bewonderingwaardig zijn de naauwkeurigheid, netheid en duidelijkheid der teekening en bewerking van dezelve. Zeer juist zijn afgeteekend de dorpen Loosduinen, Wateringen, Rijswijk, Voorburg, Leidschendam, Soeterwoude, Voorschoten, Wassenaar en Scheveningen, met aanduiding van alle voorname gebouwen; verder alle grensscheidingen van polders en gemeenten, alle wegen, vaarten en bruggen. Voorts zijn daarop duidelijk onderscheiden alle wei-, bouw- en teellanden, bosschen en duingronden. Al verder zijn naauwkeurig aangewezen alle buitenplaatsen, zoodat men niet alleen alle huizen, koepels en andere gebouwen op deze kaart vinden kan, maar zelfs alle vijvers, plantsoenen of gronden van vermaak; inzonderheid zijn met eene ongeloofelijke juistheid afgeteekend de aanzienlijke landgoederen onder de gemeenten Wassenaar en Voorschoten, als, om slechts eenigen te noemen: de heerlijkheid Duivenvoorde, bet huis Ter Horst, het huis te Paauw, Raaphorst, Bakkershagen, Rijksdorp en Coxhorn, Groot-Hazebroek, Voorlinden en Blankenburg, Duinzigt, Marlot, en verdere alle overige grootere en kleinere buitenplaatsen, zoodat geene enkele gemist wordt. Niet minder naauwkeurig is de teekening van het 's Gravenhaagsche Bosch, met al de wandelingen en vijvers en de omliggende huizen en tuinen. Doch alles overtreft de afteekening der stad 's Gravenhage zelve; deze stad beslaat slechts een zeer klein gedeelte dezer kaart en met eene alle denkbeeld overtreffende juistheid zijn op dit kleine gedeelte met letters gekenmerkt honderd elf gebouwen in dezelve, en met cijfers twee honderd zeventien straten, grachten en bruggen, zoodat men moeilijk eenige wedergade van dat werk zal kunnen aanwijzen.

Deze kaart, uitgegeven bij de Gebroeders van Cleef alhier, en te Amsterdam, is opgedragen aan Burgemeester en Wethouders dezer stad. Het is te wenschen, dat zoowel alle beminnaars van kunsten en wetenschappen, als inzonderheid alle grondbezitters, wier eigendommen op de kaart voorkomen, tot hun bijzonder belang, zich dezelve aanschaffen, ten einde de kundige teekenaar en andere in dit vak bekwame personen aangemoedigd worden om meerdere dergelijke hoogstbelangrijke, doch kostbare stukken te vervaardigen.”

9 – GEDETAILLEERDE KAART VAN OMGEVING DEN HAAG EN WASSENAAR

DE NOORDZEEN

Dienste Kaart
 van
'S GRAVENHAGE
 met de Omtrenting
 van de West- en Oost-Gravenhagen
 en de Omtrenting
 van de West- en Oost-Gravenhagen
 van de West- en Oost-Gravenhagen

VERLEGDE GRADEN EN O. GRAADEN.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

STREKKE, LIGGING EN ONTLEENING VAN 'S GRAVENHAGEN.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

“Kaart van de provincie Drenthe”, samengesteld **Anthony Werneke**, getekend door **Jannes Christiaan Brauns**, gegraveerd door de firma **Van Baarsel & Tuyn** te Amsterdam, gedrukt op 4 bladen in een oplage van 125 stuks door de Wed. A. Koning en J.F. Brugman in **1840**. Later met de hand gekleurd. Afm. (papier, h x b) 139 x 177 cm.

Tussen 1835 en 1860 zijn van alle provincies van ons land op kadasterkaarten gebaseerde overzichtskaarten vervaardigd. Drenthe was een van de eerste waar dat gebeurde. Er was behoefte aan een nieuwe, grootschalige kaart van de provincie, de inmiddels zo’n tweehonderd jaar oude kaart van Cornelis Pijnacker was volkomen verouderd.

Anthony Wernecke, boekhouder en landmeter bij het kadaster, kreeg in maart 1837 opdracht de kaart te vervaardigen. Zijn kaart bestond uit vier bladen op een schaal van 1:50.000 en was gebaseerd op de kadasterkaarten van de Drentse gemeenten. Deze kadasterkaarten bevatten weliswaar veel informatie die voor de nieuwe provinciekaart bruikbaar was, maar er moest toch heel wat gebeuren om tot een goede topografisch kaart te komen. De bestaande gemeentelijke kadasterkaarten sloten niet goed op elkaar aan en tonen geen terreindetails en hoogteverschillen. Markegronden, veelal heidevelden en venen, kwamen op kadasterkaarten dikwijls als één perceel voor en de aanleg van nieuwe wegen of het verleggen van oude werden niet door het Kadaster bijgehouden. Dat gold ook voor de vaarten die voor de afvoer van turf waren gegraven. Nadere opmetingen in het terrein waren dus nodig. Als basis voor de meetkundige nauwkeurigheid van de nieuwe kaart dienden veelal kerktorens

De kaart toont geheel Drenthe en delen van de omliggende provincies. Details zoals kerken, molens, hunebedden, bossen, tollengangen, worden duidelijk aangegeven. Marke- en gemeentegrenzen zijn ingetekend. Landbouwgronden en groenlanden worden door middel van arcering onderscheiden. Heide- en veengebieden zijn wit gelaten. Rond de kaart is een gradenrand aangebracht, die echter voor de onderste twee bladen onjuist is. Vestingwerken als Bourtange en Coevorden zijn niet exact afgebeeld, naar mag worden aangenomen uit militaire overwegingen.

Tekening met pen en bruine en grijs gewassen inkt, van de hand van **Gerrit Groenewegen (1754 - 1826)**. Afm. 32,8 x 48,6 cm.

We zien een fregat dat voor anker ligt, daaromheen varen een sloep en platbodems met frisse koelte. Het wateroppervlak golft behoorlijk. Iets verderop nog een driemaster met gestreken zeilen.

Schilder en etser Groenewegen, bracht zijn gehele leven door in Rotterdam en woonde even buiten de toenmalige stad aan de Westzeedijk. Evenals zijn vader was hij scheepstimmerman. Bij een ongeval - hij raakte bekneld onder een sluitende valbrug - verloor hij echter al jong een deel van zijn rechterbeen waardoor hij dit vak niet meer kon uitoefenen. Hierna ontwikkelde hij zich als kunstenaar.

Als tekenaar en etser was Groenewegen zeer productief. Zijn vroegste tekeningen dateren uit 1779, de laatste waarschijnlijk uit 1816. Vele van zijn tekeningen en aquarellen zijn topografisch en hebben Rotterdam en omgeving tot onderwerp met de nadruk op havens en de Maas, maar zijn specialiteit was het weergeven van schepen.

Gravure met aquatint vervaardigd in 1825 door **Thomas Sutherland** naar een schilderij van **William John Huggins**. In de tijd met de hand gekleurd, met latere toevoegingen. Afm: 43,2 x 55,9 cm.

“A representation of the Ships Amelia Wilson and Castor off the Island of Bouro with their Boats and Crew in the various process of Fishing, shewing the manner the Spermacetti Whales are caught, also the mode of cutting them into the Ship, and Boiling the Oil upon the Deck.”

De prent toont ons de walvisvaart zien met bijbehorende opwinding, rijkdom, romantiek en wreedheid. We zien de bemanning van de HMS Amelia Wilson vechten met een aantal potvisen, met op de achtergrond het eiland Buru (Indonesië).

De Engelse zuidelijke walvisvaart begon vanuit Londen in 1775. Aanvankelijk in het midden en zuiden van de Atlantische Oceaan, maar halverwege de jaren 1790 verplaatste het zich naar de Stille- en de Indische Oceaan. Rond 1815 had de handel zich uitgebreid naar de bredere Stille Oceaan en omvatte gebieden in de zuidelijke, centrale en noordelijke Stille Oceaan, evenals het gebied tussen Japan en Nieuw-Guinea. In de Indische Oceaan strekte de handel zich uit van de Seychellen tot de wateren rond Timor en de Molukken, zoals te zien op deze gravure.

Het was de olie van de potvis waar het om draaide. Er was vraag naar potvisolie vanwege z'n unieke kwaliteiten had. Het was makkelijker te vervoeren dan gas en zuiverder en verbrandde bovendien met minder rook dan dierlijke, plantaardige en andere walvisolies. Als smeermiddel zorgde het voor veel minder slijtage aan bewegende delen. Potvisolie speelde ook een belangrijke rol bij het verlichten met Argandlampen.

Chromolithografien in kleur vervaardigd door **Theodore Müller** en uitgegeven door **Lemercier** te Parijs in **1863** (of 1864). Uit het "*Album dédié à mes enfants et mes amis*".

"*Plan général des trois châteaux Vaesharteld*", afm. : (incl. tekst) ca. 46 x 60 cm. In 1841 kocht de Maastrichtse industrieel (kristal-, glas- en aardewerkfabrieken) Petrus Regout het 118 hectare grote, van oorsprong middeleeuwse landgoed Vaeshartelt in opdracht van koning Willem II om dienst te doen als koninklijk jachtslot. Na de dood van Willem II kwam het kasteel in 1851 in handen van Regout zelf, die het eerst als buitenverblijf en vanaf 1863 als vaste verblijfplaats ging gebruiken. Op een 7 ha groot terrein liet hij vanaf 1853 een Engelse landschapstuin aanleggen met exotische bomen, ruime gazons waarin bloemperken, vijvers, fontein (aangedreven door een stoommachine!), prieeltjes en follies lagen.

"*Grand Hôtel et Restaurant château nommé la Petite Suisse*", Afm.: (incl. tekst) 49 x 63 cm. Volgens de tekst op de prent was het hotel "gelegen op 25 minuten van station Maastricht en had twee grote parken, baden, tien lanen om te wandelen of om een ritje met een ruittuig te maken, tien vijvers voor boottochtjes of om in te vissen, bos, weiden, plekken voor verkoeling, paviljoens, etc. Ieder uur gaat er een omnibus naar het treinstation. Vanaf Maastricht is het 1 uur naar Aken en Luik, 2 uur naar Spa, 3 uur naar Brussel en Antwerpen, 3 uur naar Keulen, 9 uur naar Parijs en Rotterdam via Antwerpen, 10 uur naar Den Haag en 12 uur naar Amsterdam. Er rijdt een expreskonvooi tegen gereduceerde prijs op concert- en baldagen. Het hotel beschikt over twaalf accommodaties, gemeubileerd of gestoffeerd, tegen zeer redelijke prijzen." Het kasteel bestaat tegenwoordig nog steeds en is ook bekend als villa Kanjel.

"*Nouvelle Propriété de Mr. P. Regout, a Maestricht. Fabricant de fayences et Cristalleries a Maestricht*", afm. : (incl. tekst) 49 x 63 cm. We zien een deel van het fabrieksterrein van Pierre Regout aan de Boschstraat te Maastricht, richting westen. Links de Penitentenpoort. De schoorstenen braken inktzwarte rook uit, toentertijd een teken van blakende welvaart en economische voorspoed... Aan de Boschstraat ligt de bakermat van de industriële ontwikkeling van Maastricht. In 1827 kocht de moeder van Pierre Regout het pand aan de Boschstraat 1303, strategisch gelegen tegenover de in het voorgaande jaar geopende binnenhaven Bassin. In het woonhuis werd een kristalslijperij gevestigd. Twee jaar later kocht Regout het aangrenzende pand Het Rood Paard, waar hij in 1834 de eerste stoommachine plaatste. Vanaf ca. 1835 breidde het complex van fabrieken zich gestaag uit langs de noordzijde van de straat.

Wie in de tweede helft van de negentiende eeuw een reisje per trein maakte van Maastricht naar Meerssen moet ongeveer de zelfde visuele ervaring van het landschap hebben opgedaan als dominee Jacobus Craandijk in 1883: " *...de tamelijk hooge spoorwegdijk ... vergunt ons aan weerskanten een ruimer uitzigt, dan ons van den rijweg zou te beurt vallen. Onbekend is ons de welige landsdouw niet, maar met genoegen zien we haar rijke afwisseling van heuvels en dalen, van velden en bosschen, zich nog eens voor ons ontrollen, terwijl het stoompaard ons in snelle vaart er doorheen voert. Of wij daardoor de gelegenheid verliezen, Vaeshartelt en de overige bezittingen van den heer Petrus Regout in bijzonderheden te bezigtigen, weten wij niet, maar de eigenaar heeft gezorgd, dat landgenoot en vreemde voldoende op de hoogte kunnen komen van al het fraais, dat de kunst er heeft aangebragt.*"

Dominee Craandijk refereert hier aan het bijzonder mooi uitgegeven *Album dédié à mes enfants et mes amis* dat Petrus Regout had laten illustreren in Parijs met prachtige chromolitho's, die de reiziger moesten verlokken tot een bezoek aan diens arcadia. Niet minder dan als een feeëriek wandelparadijs waar natuur en architectuur hand in hand gingen, zo heeft hij al zijn bezittingen laten vereeuwigen in dat album. Sprookjesachtige en kleurrijke prenten op groot formaat tonen Regouts rijkdom, zijn trots, zijn villa's, als parels aan een snoer geregen.

13 – WEELDERIGE BEZITTINGEN VAN MAASTRICHTSE INDUSTRIËEL PETRUS REGOUT

Etsen met gravure vervaardigd door **Sébastien Leclerc** in 1679, naar wandtapijten van **Charles Le Brun**. Afm. (elk): ca. 36 x 44 cm.

In de lente zien we Mars, god van de oorlog, gezeten op een wolk voor de tuinen van Versailles, en Venus, godin van de liefde. Samen houden ze een krans vast met daarin een voorstelling van Lodewijk XIV te paard. Op de voorgrond een ploeg, een eg, een schop en ander landbouw werktuig.

In de zomer zien we Apollo, god van de kunsten, met Minerva, godin van de wijsheid op hun wolk in de tuinen van Fontainebleau. In de krans die ze vasthouden de koepel van het Palais des Tuileries. Op de voorgrond een rijke oogst van tarwe, pompoenen, peren, pruimen, meloenen en ander fruit.

In de herfst zien we Bacchus de god van de wijn en Diana, godin van de jacht een krans vasthouden waarin de hertenjacht wordt afgebeeld. Op de achtergrond het landschap rondom het kasteel Saint-Germain-en-Laye. Voor hen de oogst van druiven, granaatappels, watermeloenen.

In de winter zien we een gevleugelde Saturnus, vader van Jupiter en god van de tijd, samen met Hebe de godin van de jeugd met in haar hand een beker voor de drank die jeugd aan de goden geeft. Samen dragen ze een krans met daarin een van de grote balletvoorstellingen die voor de koning is opgevoerd. Op de achtergrond de Porte de la Conférence, een van de (voormalige) toegangspoorten van Parijs.

14 – ALLEGORISCHE VOORSTELLINGEN VAN DE VIER SEIZOENEN

12 kopergravures op 3 bladen vervaardigd door **Johann Sebastian Müller** (1715 - ca. 1792), uitgegeven **vóór 1744** door **Johann Cristian Schmidhammer** te Neurenberg. Later met de hand gekleurd. Afm. elk 6,3 x 9 cm (13 x 19 cm op een blad).

Op deze voorstellingen zien we de maanden afgebeeld met de activiteiten zoals die op dat moment in het jaar plaatsvonden.

In januari is het koud, er ligt sneeuw en ijs, maar een ketel met vuur verwarmt en er wordt geschaatst. In februari is het carnaval en begint de vastentijd. In maart worden bomen gesnoeid en begint de lente. In april wordt er geploegd, gezaaid en om liefde gesmacht. In mei is het aangenaam verpozen en staan de tuinen in bloei. In de zomermaand juni worden de schapen geschoren. In juli is het tijd om te hooien, om het vee te kuren voeren in wintertijd. In hittemaand augustus is het tijd voor de oogst. In herfstmaand september wordt het fruit geplukt en vogels gevangen. Oktober is de maand waarin de nieuwe wijn gereed is. In november is het tijd voor de jacht. In december worden dieren geslacht voor de winter.

Ook de tekens van de dierenriem zijn als kleine versieringen aan de voorstellingen van de maanden toegevoegd.

Stadsgezicht van de hand van **Bartholomeus Johannes van Hove** ca. 1820. Tekening in waterverf over potlood. Afm.: 11 x 16 cm.

De term stadsgezicht als aanduiding van een genre in de schilderkunst ontstond pas rond 1800. Tot halverwege de 17e eeuw kwam het genre als specialisme weinig voor. Schilders van stadsgezichten gingen niet altijd nauwkeurig om met de werkelijkheid. Soms werden gevels compleet gefantaseerd of mooier gemaakt dan ze waren, of kwamen er elementen in voor die niet met de werkelijkheid strookten.

Ook de Haagse romantische schilder/tekenaar Bartholomeus van Hove (1790-1880) geeft hier een fraai inkijkje in een enigszins geïdealiseerde stad, waarbij elementen uit Haarlem en Den Haag lijken te zijn gebruikt.

17 – GEÏDEALISEERD STADSGEZICHT

Kopergravures uit de magistrale *Hortus Eystettensis* van de hand van **Basilus Besler** uitgegeven in **1613**. Later met de hand gekleurd. Afm. (druk) ca. 48 x 38,5 cm.

Basilus Besler (1561 - 1629) was een gerespecteerd apotheker en botanicus uit het Beierse Neurenberg. Hij was beheerder van de tuinen van Johann Konrad von Gemmingen, prins bisschop van Eichstätt. De bisschop had de enige belangrijke Europese botanische tuin buiten Italië.

Besler had 16 jaar nodig om de tuinen in Eichstätt in kaart te brengen. Zijn zgn. *Hortus Eystettensis* legde voor het eerst nadruk op de esthetische weergave van de planten, dit in tegenstelling tot planten- en kruidenboeken in de eeuwen ervoor, waarbij het gebruikelijk was schetsmatige afbeeldingen op te nemen. De *Hortus Eystettensis* veranderde daarmee de botanische kunst radicaal.

De tuinbloemen, kruiden, fruit en exotische planten werden op ware grootte vol details afgebeeld. Het werk werd voor het eerst uitgegeven in 1613 en bestond uit 367 kopergravures, met in totaal 1.084 soorten.

Het boek kwam op de markt in twee versies: als zwart-wit naslagwerk en een luxe uitgave zonder tekst. De luxe versie werd verkocht voor het exorbitante bedrag van 500 florijnen.

De *Hortus* volgt de vier seizoenen, waarin eerst de bloei en daarna de vruchtvormingsfases worden afbeeld.

Aquarellen vervaardigd door bloemenschilderes **Johanna Helena Buyskes (1840-1869)**. Afm. (papier) 41 x 26,5 cm en 47,5 x 33,5 cm.

Botanische illustratoren wijd- den zich in de 15e- en 16e- eeuw aan de geneeskrachtige eigenschappen van bloemen en planten en determineerden deze zo nauwkeurig mogelijk. Later brachten Europese ont- dekkingsreizigers exemplaren mee uit exotische oorden, die vervolgens voor een publiek - gefascineerd door nieuwe ontdekkingen- door kunste- naars zorgvuldig werden gereproduceerd. In de loop van de 18e- en 19e-eeuw maakte de wetenschappelijke illustratie plaats voor een weergave van de schoonheid van planten en bloemen.

Johanna Helena Buyskes was kleindochter van admiraal Arnold Adriaan Buyskes, gouverneur-generaal van het voormalige Nederlands Oost- Indië. Ook het Teylers Muse- um bezit een aantal bloem- stukken in aquarel van haar hand.

Tulp met roos en vlinder, aquarel van de hand van **James Holland**, ca. 1820. Afm. (papier) 19,2 x 14,9 cm.

James Holland (1800-1870) was een aquarellist uit het Engelse Burslem. Zijn vader en andere leden van zijn gezin waren werkzaam bij de pottenbakkerij van William Davenport. Zelf was hij reeds op jonge leeftijd goed in het schilderen van bloemen op aardewerk en porselein en kwam in 1819 naar Londen om te oefenen als bloemschilder en om schilderlessen te geven in onderwerpen als landschappen, architectuur en marines. Hij exposeerde voor het eerst aan de Royal Academy in 1824. In 1835 werd hij *associate exhibitor* aan de (inmiddels Royal) Society of Painters in Watercolours, maar hij verliet de vereniging in 1843 en trad toe tot de (inmiddels ook Royal) Society of British Artists, waarvan hij lid bleef tot 1848. Hij trad wederom toe tot de Watercolour Society in 1856 en werd twee jaar daarna *full member*.

De tulp met roos en vlinder is een voorstelling die typisch ook op een porseleinen schaal zou kunnen staan. Mogelijk was het een voorstudie.

Heliogravure naar het schilderij (opus CCLXXXIX) van **Sir Lawrence (Lourens) Alma-Tadema**. Vervaardigd in 1888 door de **Berlin Photographic Corp.** te Londen. In de tijd met de hand gekleurd. Afm. 54,5 x 69 cm.

Alma-Tadema heeft op typisch Victoriaanse manier een geïdealiseerd beeld geschapen van de Klassieke Oudheid. Zijn genretafereken, alledaagse scènes, feesten, bijzondere gebeurtenissen en momenten geven de toeschouwer de indruk in het oude Rome te zijn, in de straten van Pompeï te lopen, of te verkeren in de villa's van de decadente Romeinse patriciërs. Alma-Tadema combineert op onnavolgbare wijze vertelkunst met zin voor realisme en scherp oog voor detail. Hij onderbouwt zijn voorstellingen met archeologische eruditie en historische betrouwbaarheid.

We zien hier het interieur van een Romeinse schoonheidssalon waar twee jonge dames naartoe zijn gegaan om naar behoren te worden gecoiffeerd. Het zijn duidelijk dames van goede komaf. Links loopt een juffrouw langs de tabernakel van Venus (de marmeren tafel) om een bloem te leggen bij de reeds aanwezige giften.

Het schilderij waarnaar de prent gemaakt is, is inmiddels zo vaak schoongemaakt en gerestaureerd, dat de op deze heliogravure aanwezige kleuren origineler zijn dan die van het schilderij zelf.

Alma-Tadema zelf noemde *At the Shrine of Venus* zijn 'powder-and-puff picture'.

23 – AT THE SHRINE OF VENUS

Heliogravure vervaardigd in 1905 door de Berlin Photographic Company naar het schilderij van **Sir Lawrence Alma-Tadema** uit 1904, in de tijd met de hand gekleurd. Afm. 48 x 74,8 cm.

Eind 1902 reisde Alma-Tadema naar Egypte (in die tijd onder Brits protectoraat) als gast van de ingenieur Sir John Aird om de inauguratie van de Aswan Dam bij te wonen, die Aird's bedrijf net had gebouwd.

Aird wilde voor de gelegenheid een Egyptisch schilderij door Alma-Tadema laten maken. Het onderwerp werd Exodus II:6, duidend op een eerdere belangrijke gebeurtenis op de Nijl: *“En de dochter van Farao ging af, om zich te wassen in de rivier; en haar jonkvrouwen wandelden aan den kant der rivier; zo zag zij dat knechtje; en zij werd met barmhartigheid bewogen over hetzelfde.”*

Het werd een van Alma-Tadema's mooiste werken. We zien een koninklijke processie langs de Nijl. De entourage van de dochter van de Farao loopt langs lavendel en ridderspoor, liefdevol kijkt zij Mozes aan. Links een rood granieten beeld van een zittende farao, met op de sokkel in hiërogliefen “Geliefd door Ra, de koning van Opper- en Neder Egypte.”

Alma-Tadema werkte twee jaar lang aan het doek, totdat zijn vrouw opgemerkt schijnt te hebben dat het jongetje inmiddels twee jaar was en niet meer gedragen hoefde te worden.

24 – THE FINDING OF MOSES

“*Monaco - Monte Carlo*”, lithografie vervaardigd door **Alphonse Mucha**, gedrukt te Parijs in 1897 door F. Champenois. Gesigneerd in de druk links-onder. Afm.: 108 x 75 cm.

Alphonse Mucha (1860-1939) werd geboren in Moravië (huidig Tsjechië) en is onlosmakelijk verbonden met de Art Nouveau, aanvankelijk ‘*le style Mucha*’ genoemd. Als geen ander wist hij de Slavische ziel met een licht melancholische inslag weer te geven. In 1887 vertrok Mucha naar Parijs. Heel de stad was overweldigd door zijn werken en de affiches werden zelfs van de straten geroofd. De sierlijke lijnen, frisse pastelkleuren en weelderige motieven in zijn illustraties van sensuele vrouwen, werden de iconen van het *fin de siècle*.

Een dergelijke vormgeving, zachte kleuring en verbluffend subtiele tekenkunst was vóór Mucha nog nooit eerder vertoond en bepaalde de richting aan de Art Nouveau.

Tussen 1896 en 1902 bereikte Mucha zijn grootste grafische productie en uit deze periode stamt ook zijn beste werk, waaronder het affiche “*Monaco - Monte Carlo*”, de voorloper van alle luxe toeristische affiches.

Centraal in zijn creaties staat de ‘Mucha-vrouw’. Zij trekt ons hypnotisch aan met een onnoembaar maar onweerstaanbaar visioen, een onuitsproken belofte - heilzaam, verleidelijk, verheffend en op erotische wijze kwetsbaar. Haar blik is wazig, alsof zij juist tevoorschijn komt, op het moment van ontwaken is uitgebeeld, weifelend tussen de liefde van de beschouwer en de vaag herinnerde beelden van een andere wereld.

Dit affiche adverteert voor de spoorlijn Paris-Lyon-Marseille. Het belooft de verrukkingen van een luxe vakantie aan de Middellandse Zee. De beeldschone vrouw houdt haar handen verwonderd voor haar gezicht tegen een achtergrond van een blauwe zee en bergachtige kustlijn. Ze wordt omringd door natuurlijke schoonheid en omkranst met een weelderig patroon van gebogen stengels met sering, hortensia’s, anjers en viooltjes. In de verte zien we de karakteristieke torens van het beroemde casino van Monte Carlo.

25 – “MONACO - MONTE CARLO”, ALPHONSE MUCHA

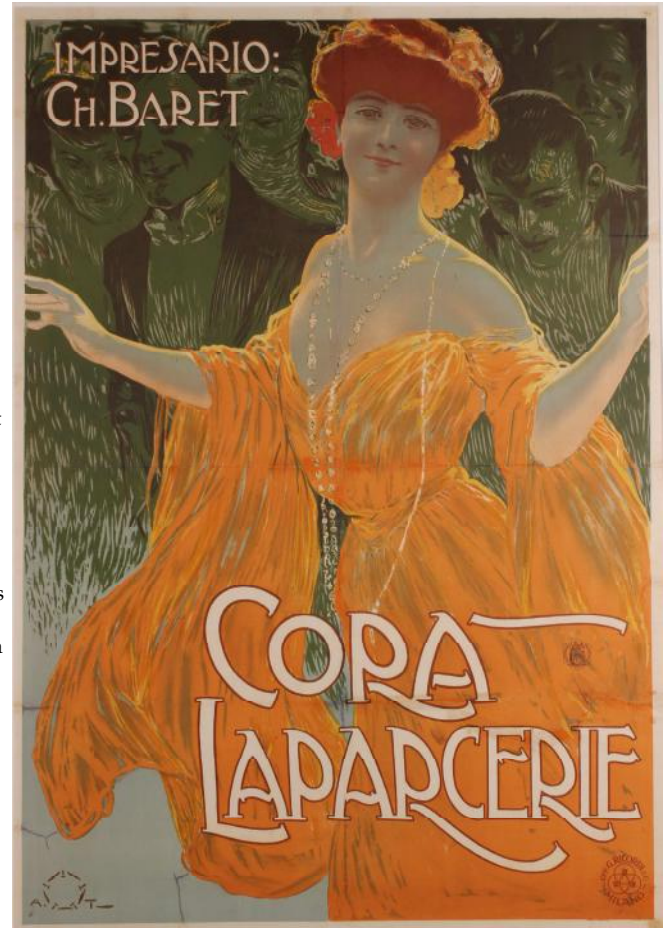
“Cora Laparcerie”, lithografie vervaardigd door **Aleardo Terzi**, ca. 1900 uitgegeven door Ricordi. Afm. 95,5 x 66 cm (lijst: 90 x 121 cm.)

In de tijd dat er nog geen bioscoop, televisie of radio was, trokken de *maisons des spectacles* de aandacht, zoals ook theaters en *cafés dansant* dat deden. Ze fungeerden als ontmoetingsplek van de gegoede klasse en boden een podium voor beroemde stukken en beruchte revues waar grote sterren optraden en *cocottes* de harten van menig man veroverden.

Cora Laparcerie (1875-1951) was een internationaal vermaarde Franse ster die optrad in de *maisons des spectacles*, een actrice, comédienne en dichteres met Charles Baret als dirigent en impresario.

Deze poster, ontworpen door Aleardo Terzi (1870-1943), werd vóór de eerste wereldoorlog uitgegeven door Offizio G. Ricordi & C. te Milaan. Ricordi hield zich sinds de jaren 1870 bezig met het vervaardigen van lithografieën om hun opera's en bladmuziek te promoten. Ricordi werd daarmee de meest vooraanstaande Italiaanse lithograaf en bracht met kunstenaars als Adolfo Hohenstein en Aleardo Terzi de Italiaanse Art Nouveau (“*Stile Liberty*”) tot een niveau van wereldklasse.

Van Italiaanse posters zijn er slechts een zeer beperkt aantal bewaard gebleven. De Italianen verzamelden lithografieën minder dan de Fransen en veel posters zijn door het fascistische regime van de jaren 1930-1940 vernietigd als uitingen van bourgeois. Tragisch genoeg vernietigde ook uitgeverij Ricordi in de late jaren 1960 z'n archieven om opslagruimte te creëren en behield van de meeste posters slechts één exemplaar in de verzameling.

“*Absinthe Gempp Pernod - Lunel*”, reclame affiche uit ca. 1908, lithografie ontworpen door **Leonetto Cappiello** gedrukt op twee gemonteerde bladen door P. Vercasson & Cie. te Parijs. Afm. 183 x 127 cm.

Leonetto Cappiello (1875-1942) wordt gezien als de vader van het moderne affiche. Hij brak met de zwierige stijl van art nouveau kunstenaars als Alphonse Mucha en domineerde 20 jaar lang de Parijse affiche kunst. Cappiello werd beïnvloed door andere posterontwerpers als Jules Chéret en Toulouse-Lautrec. Kenmerkend voor Cappiello is zijn aandacht voor één pakkend onderwerp, meestal humoristisch, met uitbundige kleuren, een beeld dat je in een fractie van een seconde begrijpt en nooit meer vergeet.

Het gouden tijdperk van absint was tussen 1880 en 1910, het werd toegankelijk voor alle sociale klassen en het werd bijna zo populair als wijn.

Het ‘groene uurtje’ was van ongeveer 17:00 uur tot 19:00 uur, de cafés zaten toen vol en alle stoelen en tafels langs de boulevards waren overvol. De liefde voor absint was wijdverbreid, er werd veel reclame gemaakt en kunstenaars beweerden dat ze hun inspiratie haalden uit het drinken van absint. “*La fée verte*” [de Groene Fee] werd ook thuis veel gedronken en vertegenwoordigde 90% van alle aperitieven die werden gedronken. De ene na de andere distilleerderij opende, hetgeen duizenden banen creëerde in zowel Frankrijk als in de rest van Europa. Absint was de nationale drank van Frankrijk geworden.

In de hoogtijdagen produceerde de Pernod Fils-distilleerderij in Lunel maar liefst 30.000 liter absint per dag en exporteerde over de hele wereld. Gempp Pernod absint stond bekend om zijn uitgesproken smaak.

Toen de consumptie van absint aan het einde van de 19e eeuw te grote proporties aannam, hebben veel Europese landen, evenals de Verenigde Staten, wetten aangenomen die de productie en consumptie van absint aan banden legden. Het drankje werd in Frankrijk verboden in 1914.

„Schwere Arbeit - Herrgott, muß man viele Likörbonbons lutschen, wenn man einen Schwips davon bekommen will“. [Zwaar werk - Lieve hemel, wat moet je een hoop bonbons met likeur eten, wil je aangeschoten worden.] Gouache van de hand van **Ferdinand Götz** (1874 - 1936), ontwerp voor de *Meggendorfer Blätter*. Gesigneerd en gedateerd **1914** linksonder. Afm.: 36 x 27 cm.

De “*Meggendorfer Blätter - Zeitschrift für Humor und Kunst*”, uitgegeven te München tussen 1888 en 1944, was een tijdschrift opgericht door kunstenaar Lothar Meggendorf en was gevuld met satire van een hoog kunstzinnig gehalte. Het blad stond vol geïllustreerde grappen, korte verhalen, gedichten, karikaturen en beeldverhalen die werden gemaakt door een groot aantal bekende en minder bekende kunstenaars. De humor van de *Meggendorfer Blätter* was in tegenstelling tot een blad als *Simplicissimus*, dat in de zelfde periode verscheen, politiek minder scherp en is daardoor ook vandaag de dag nog begrijpelijk en vaak geestig.

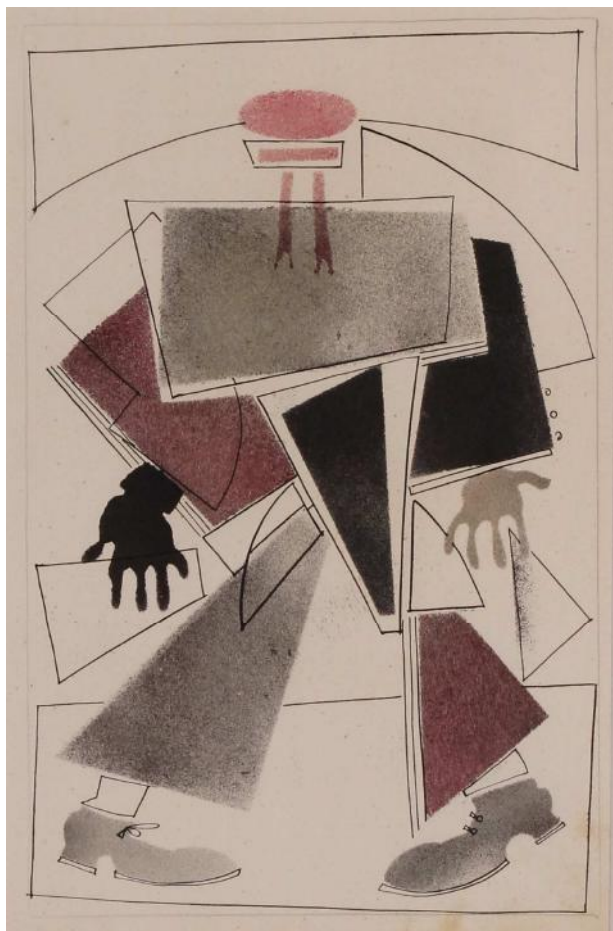

Constructivistische ontwerptekeningen van een kinderboek, sjabloon-
drukken over pen en potlood vervaardigd door **Vladimir Vasilevich
Lebedev** (Владимир Васильевич Лебедев) (1891-1967). Afm. elk ca. 15,5 x
24 cm.

Tussen 1924 en 1933 was Vladimir Lebedev Art Director voor de Lenin-
gradse uitgever van kinderboeken Detgiz (ДЕТГИЗ). Hij was mede verant-
woordelijk voor de creatie van een nieuwe stijl kinderboeken. Hij zag de
boeken als integrale organismen waarin alle elementen samenkomen als
structurele eenheid.

Sovjet kinderboeken werden bij Detgiz in de jaren 1920 en 1930 niet ont-
wikkeld door uitgevers, maar door kunstenaars met uiteenlopende talen-
ten. Lebedev lette daarbij met name op een sterke grafische expressie als
basis en probeerde de nieuwsgierigheid uit zijn eigen kinderjaren naar
constructivistische principes te vertalen.

Groote der Landen Rynlandsche Maat

	Alleg. Noot. Ryn.	Alleg. Noot. Ryn.
1 Van Oudes het Bofch	314	2 40
2 Nibversumfche Wassenmeer	36	0 0
3 Kiewits Del	6	0 0
4 t. Moonske Water	7	0 0
5 Laarder Wafjomeer	12	0 0
6 t Lange Water	3	0 0
7 Guizen veen	10	0 0
8 Moerassen	1	2 20
9 Moerassen	1	3 0
10 De geheele Heiden	4579	0 29
11 Warde boven de Huyzer weiden	279	3 15
12 Warde boven de Nibvers. weid	141	0 30
13 Warande	149	0 47
14 Warande	1	4 50
15 Warande	1	0 0
16 Warande Woffchamer	36	5 80
17 Warande Rosbergen	19	2 9
18 Het Loog	160	0 3
19 Nibversumfche Weiden	177	0 58
20 Nibversumfche Weiden	176	3 0
21 Nibversum	4	2 67
22 Huyzer Weiden	180	1 87
23 Haverland	85	2 13
24 t Derge	21	0 77
25 t Derge	7	0 0
26 t Klein Maertje	16	4 7
27 De Vilmoolens zy	0	4 40
28 inde Meer	3	2 35
29 inde Meer	1	2 50
30 De Warcken kany	1	3 62
31 Onder Sloot	15	1 51
32 Onder Sloot	9	3 74
33 Contrescharp	2	4 68
34 Contrescharp	2	0 48
35 Beemden of Buisen	2	2 0
36 Beemden of Kaylen	2	0 10
37 Beemden of Maent	2	5 6

